

UNIVERSITATEA BABEȘ BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
Școala Doctorală de Teologie Ortodoxă „Isidor Todoran”

TEZĂ DE DOCTORAT

- rezumat -

PARADIGMA AMERICANĂ ÎN CONSILIEREA PASTORALĂ PREMARITALĂ

Coordonator științific:

**Arhim. Prof. Univ. Dr. Cristian
(Teofil) TIA**

Doctorand:

**Cristina Ana-Maria BĂLDEAN
(Anechitei-Diacu)**

Cluj-Napoca
2021

CUPRINS

<u>INTRODUCERE</u>	5
<u>Motivația alegerii temei de cercetare</u>	5
<u>Importanța și actualitatea temei de cercetare</u>	6
<u>Stadiul actual al cercetării</u>	8
<u>Obiectivele cercetării</u>	19
<u>Metodologia cercetării</u>	22
<u>Prezentarea planului tezei de doctorat</u>	23
<u>CAPITOLUL I. Consilierea și psihoterapia pastorală</u>	28
<u>1.1 Delimitări Conceptuale</u>	28
<u>1.2 Raportul dintre teologie și psihologie, consilierea pastorală și psihoterapia seculară</u>	34
<u>1.3 Raportul dintre spovedanie și consilierea psiho-pastorală</u>	42
<u>1.4 Unicitatea consilierii pastorale</u>	42
<u>1.4.1 Principiile Consilierii Pastorale</u>	44
<u>1.4.2 Caracteristicile Consilierii Creștine (premise, obiective, metodologie)</u>	45
<u>1.4.3 Centrarea consilierii pe fundamentele biblice (Aspecte teologice ale consilierii și psihoterapiei în Vechiul Testament și Noul Testament)</u>	46
<u>CAPITOLUL II. Consilierea premaritală în spațiul american</u>	48
<u>2.1 Un scurt istoric al educației premaritale</u>	49
<u>2.2 Programe de consiliere premaritală utilizate la nivel internațional</u>	50
<u>2.2.1 Programul PREPARE/ENRICH</u>	51
<u>2.2.2 Programul PREP</u>	53
<u>2.2.3 Programul FOCCUS</u>	55
<u>2.2.4 Programul RELATE</u>	56
<u>2.2.5 Programul de Consiliere Premarital Integrativ</u>	58
<u>2.3 Efectele consilierii premaritale</u>	59
<u>2.4 Dificultățile și atitudinile cuplurilor față de consilierea premaritală</u>	62

2.5 Așteptările și fricile oamenilor înainte de consilierea premaritală.....	65
2.6 Factorii de risc pentru apariția nefericirii în relația de căsnicie.....	67
2.7 Formatul consilierii premaritale propus de Compton	71
2.8 Formatul Evaluării Premaritale (PAP – Premarital Assessment Programme)	73
CAPITOLUL III. Consilierea Pastorală Premaritală	77
3.1 Sfânta Scriptură și consilierea premaritală	77
3.2 Argumente în favoarea consilierii pastorale premaritale.....	84
3.3 Eficiența consilierii premaritale ca argument pentru consilierea pastorală premaritală.....	94
3.4 Obiectivele consilierii pastorale premaritale	97
3.5 Rolul clerului în procesul de educație premaritală.....	99
3.6 Altarul familiei și importanța rugăciunii înainte și după căsătorie. Pregătirea generală și pregătirea specială înaintea întemeierii unei familii	103
CAPITOLUL IV. Unicitatea Ortodoxie In Pregătirea Pentru Căsătorie.....	106
4.1 Imaginea dumnezeiască a Tainei Nunții oglindită în viitorii miri	110
4.1.1 Legătură de iubire a soților îi unește pe viață.....	111
4.1.2 Înălțarea căsătoriei în ordinea harului de către Hristos.....	113
4.1.3 Unirea conjugală poate deveni un mijloc de unire sufletească a soților	115
4.2. Viziunea Sfântul Ioan Gură de Aur (mare ocrotitor al familiei) asupra căsătoriei creștine	118
4.3 Slujba logodnei - Simbolică.....	131
4.4 Slujba Cununiei – simbolică	134
CAPITOLUL V. Să construim împreună o căsnicie edificatoare. Temele principale utilizate în consilierea pastorală premaritală	152
5.1 Scopul și planul lui Dumnezeu pentru căsătorie.....	152
5.2 Sensurile profunde ale familiei, scopul și finalitatea căsătoriei.....	160
5.3 Rolul căsătoriei în viața noastră (în general) și în mântuirea noastră (în special)	161
5.4 Ecuția lui Dumnezeu pentru căsătorie (1+1=1). Unitatea familiei ca principiu central pentru armonizarea vieții.....	170
5.4.1 Despărțirea de părinți.....	172
5. 5 Comunicarea autentică în cuplu.....	176
5.5.1 Evitarea celor patru „călăreți ai Apocalipsei”	180

5.5.2 Elemente de comunicare în cuplu	182
5.5.3 Egoismul ca nucleu principal în dezechilibrul marital	185
5.5.4 Dragostea uneori se clatină. În orice familie există conflicte.	187
5.5 Roluri și responsabilități în căsnicie	195
5.6 Intimitatea conjugală a celor doi soți	203
5.6.1 O iubire care vrea să încerce. Problema raporturilor premaritale	203
5.6.2 Adevărata intimitate a dăruirii nuptiale.	206
5.7 Apariția copilului în viața de familie	221
5.7.1 Importanța sentimentului de siguranță la copil și creșterea într-un mediu securizant	

225

Concluzii	229
Bibliografie	235
Anexe	251
ANEXA I Câteva tabele care conțin evenimente demografice din România în anul 2019	251
ANEXA II Rezultatele cercetărilor asupra eficienței programului premarital PREP	256
ANEXA III. Tabel comparative al programelor PREPARE/ENRICH, RELATE și FOCCUS	256
ANEXA IV Factorii premaritali care prezic calitatea sau lipsa acesteia ulterioară în căsnicie (după Larson și Holman)	257
ANEXA V „PROTOCOLUL BUNEI ÎNVOIRI”	259
ANEXA VI	261
ANEXA VII – Harta Programului de educație parentală „Cercul Siguranței”	262
ANEXA IX. Schița unei propuneri de ghid pastoral premarital	266
Curriculum Vitae	289

PARADIGMA AMERICANĂ ÎN CONSILIEREA PASTORALĂ PREMARITALĂ

Cuvinte cheie: consilierea pastorală premaritală, program premarital, slujire pastorală, familie, pregătire, finalitatea căsătoriei, unitate, taina cununiei.

REZUMAT

Subiectul acestei teze de doctorat constituie un culoar foarte puțin studiat la momentul actual în domeniul teologiei pastorale ortodoxe. În demersul meu de cercetare, am încercat să urmăresc o logică a prezentării pornind pledoaria din zona consilierii ca și concept general, înspre cel particular, cel al consilierii pastorale premaritală.

Importanța și actualitatea temei de cercetare

Asemenea societății americane care suferă de foarte mult timp din pricina declinului vieții de familie și în societatea românească de azi ne confruntă tot mai mult cu o scădere a ratei nupțialității datorită faptului că oamenii acordă o semnificație diferită căsătoriei. Mentalitatea conform căreia iubirea se poate trăi și în afara unui angajament luat pe viață, ascunde în spatele ei o cultură a egocentrismului. Relația durează atât timp cât partenerul poate furniza împlinirea și satisfacerea nevoilor celorlalte persoane, fără a fi necesară vreo „legalizare a ei în acest sens”. Chiar și în acele cazuri în care persoanele ajung să se căsătorească, imaginea unei relații prestatoare de servicii rămâne valabilă. Probabil niciodată în istoria omenirii nu a existat un timp în care oamenii să aibă atât de multe așteptări de la relația de căsnicie.

A dori însă o relație de iubire împlinitoare și a avea senzorii activați pentru a găsi persoana potrivită cu care să realizăm aceste aspirații nu reprezintă în sine o problemă. Fisura cognitivă care apare și schimbă de multe ori cursul armonios al unei relații este motivul cu care ei pornesc în viața de familie și puțina lor pregătire psiho-duhovnicească pentru căsătorie.

Biserica poate recâștiga inima și mintea tinerilor spre a înțelege și a trăi sacralitatea căsătoriei. Prin implicarea și organizarea de către preoți sau membrii desemnați ai unei comunități eclesiale a unor programe de consiliere premaritală, tinerii vor găsi sprijin, ajutor și călăuză spre construirea unei „mici biserici a familiei lor”, zidită pe stâncă, capabilă să reziste tuturor atacurilor și provocărilor de zi cu zi ale vieții de familie.

Dumnezeu este izvorul nesecat al iubirii lor, care rămâne alături de ei și contribuie la UNIREA lor. Taina Cununii este începutul vieții de familie, este nașterea unei noi vieți la care este părtașă întreaga Biserică. De aceea, rolul „părintelui - Biserica” este aceea de a purta de grijă de „copilul ei – logodnicii” chiar înainte de nașterea „noii familii”. Altfel riscăm ceea ce există tot mai adesea în societatea occidentală: lipsa interesului pentru căsătorie și neînțelegerea sacralității vieții de familie.

Obiectivele cercetării

Obiectivul major al acestui studiu se axează pe demonstrarea utilității și a nevoii de implementare în parohiile ortodoxe a programelor de consiliere și pregătire pastorală premaritală. Acest obiectiv general am încercat să îl elucidez pe parcursul capitolelor lucrării, având în spatele fiecărui capitol alte obiective secundare și întrebări de cercetare.

Metodologia cercetării

Consilierea pastorală poate fi considerată o subdiviziune a teologiei practice, care vină să aplice reflecțiile/interpretările teologice în rezolvarea problemelor reale din viața de zi cu zi. În cercetarea de față, prin metodele și demersul de analiză a subiectului ales am încercat să ating cât mai bine ceea ce autorul Cowen sublinează a fi patru caracteristici fundamentale în cercetarea teologiei practice:

1. Corelația – caută să înțeleagă cât mai acurat lumea/situația prezentă așa cum este ea, dar și scenariul ideal/ cel de preferat;
2. Hermeneutica – necesită abilitatea de interpretare atât a lumii cât și a tradiției. Teologii practicieni utilizează două seturi de instrumente, unul pentru a interpreta lumea așa cum este în prezent, iar celălalt de a face exegeza Sfintei Scripturi;
3. Critica – abilitatea de a evalua înțelegerile moștenite care ne ghidează interpretările și acțiunile;
4. Transformarea – producerea schimbării. A aduce lumea spre o cât mai mare armonie cu Cuvântul, cu Dumnezeu”.

Structura lucrării

❖ Capitolul I - Consilierea și Psihoterapia Pastorală.

Acest prim capitol l-am conceput ca un capitol „ramă” ce vine să delimiteze și să accentueze unicitatea consilierii pastorale în marea familie a celor care sunt preocupați de sănătatea mentală, psihologică și spirituală a omului.

Consilierea și psihoterapia sunt astăzi două domenii profesionale care oferă asistență psihologică persoanelor care solicită ajutor pentru diverse probleme cu care se confruntă, urmărind schimbarea proceselor psihologice și a comportamentelor disfuncționale prin utilizarea metodelor și tehnicilor psihologice.

Grija față de bunăstarea psihică și lăuntrică a oamenilor reprezintă o preocupare veche, existentă cu mult înaintea instituționalizării acesteia într-o profesie. În primul rând, Mântuitorul Hristos este proorocit de Proorocul Isaia ca fiind „*Înger de mare sfat, Sfetnic minunat*”, ceea ce Îi conferă Acestuia întâietatea statutului de „consilier”. Hristos, Păstorul cel bun, este Cel care sfătuiește (<consilează>), îngrijește și ghidează, fără a anula libertatea omului, spre limanul dobândirii Raiului. Modelul Păstorului Hristos, Care „se îngrijește de oile Sale”, este astfel preluat de către preot în slujirea sa pastorală.

Pe de o parte, slujirea pastorală face parte din misiunea Bisericii de a oferi îngrijire, susținere, călăuzire, vindecare și împăcare a omului cu Dumnezeu, cu sine și cu ceilalți prin totalitatea acțiunilor pastorale desfășurate într-o parohie. Preotul este responsabil și se îngrijește în parohia sa ca pe lângă slujirea la Altar, să organizeze și să întreprindă diverse activități pentru comunitate. În multitudinea de roluri pe care acesta le îndeplinește în comunitate, cel mai solicitat și de dorit rol din partea oamenilor este cel de sfătuitor/consilier. Paleta largă de problematici cu care se confruntă oamenii și care sunt scoase la iveală în spovedanie sau conversații individuale cu un preot, a făcut ca, pe de altă parte, să apară nevoia de specializare a subramurii de slujire pastorală – consilierea pastorală.

La ora actuală în țara noastră, consilierea pastorală nu reprezintă în sine o profesie, însă este studiată și delimitată de consilierea și psihoterapia laică. În capitolul I al acestei lucrări veți găsi câteva definiții ale consilierii pastorale, principiile, caracteristicile și elementele de unicitate care deosebesc această ramură de orice altă abordare psihologică, dar și o pledoarie pentru raportul de complementaritate care se poate stabili între teologie și psihologie, între consilierea/ psihoterapia pastorală și psihologia laică.

Prin acest capitol general al tezei se face trecerea la unul din culoarele consilierii relaționale și anume consilierea premaritală abordată în mod general, urmând ca în capitolul al III-lea să abordez tematica consilierii pastorale premaritale (abordare specifică).

❖ **Capitolul II – Consilierea Premaritală în spațiul american**

Înainte de elaborarea și organizarea unor programe formale de consiliere premaritală, în spațiul american această activitate era realizată de către preoții și membrii desemnați ai unei comunități religioase, ca parte a misiunii și grijii pastorale față de familie¹. Ulterior, în anii 70' din cauza creșterii numărului de divorțuri în America și prin aceasta a numărului de efecte negative produse de divorț, activitatea de prevenție și educație premaritală începe să câștige tot mai mult interes și din partea psihologilor și consilierilor laici, începând a se dezvolta tot mai multe programe formale de consiliere și educație a tinerilor pentru căsătorie.

Capitolul II al acestei teze prezintă patru dintre cele mai recunoscute și studiate programe premaritale din S.U.A: Prepare/Enrich; Prep; Relate și Foccus. Scopul cercetării acestor programe a fost acela de a analiza eficiența și impactul programelor premaritale asupra prevenirii divorțurilor și contribuția adusă în îmbogățirea relațiilor de cuplu în familii, prin reducerea factorilor care contribuie la stresul și nefericirea maritală.

Rezultatele cercetării celor patru programe premaritale ne oferă câteva perspective în vederea elaborării propriilor formate de consiliere pastorală premaritală în spațiul românesc, întărind de asemenea rolul important pe care îl au preoții și consilierii pastorali în pregătirea tinerilor înainte de căsătorie.

❖ **Capitolul III – Consilierea pastorală premaritală**

Acest capitol poate fi considerat a fi o predoarie pentru:

- a) *Importanța realizării pregătirii pentru căsătorie în Biserică și de către membrii specializați ai Bisericii.* Spațiul în care cei doi tineri formează unitatea adevărată a familiei este în Biserică, prin Taina Cununiei. De aceea, rolul preotului de a sfătui și îndruma duhovnicește cuplurile înaintea acestei mari Taine este esențială. Alături de preot, consilierea pastorală premaritală poate fi realizată în colaborare cu diferiți membri ai

¹ În prezent consilierea premaritală constituie în continuare o activitate principală a Bisericilor din spațiul American, diferența fiind aceea că organizarea ședințelor de pregătire pentru căsătorie sunt elaborate mai sistematic, cu o bază solidă în cercetarea științifică dar și teologică și utilizând elemente din diverse programe premaritale.

comunității parohiale (psihologi, consilieri, sau chiar unele familii din Biserică care pot învăța pe alți tineri despre viața de familie);

- b) *Unicitatea consilierii pastorale premaritale*. Eficiența consilierii premaritale non-confesionale din spațiul occidental se vedește în creșterea nivelurilor de armonie în viața de familie și în reducerea conflictelor conjugale. Deși multe dintre scopurile educației și consilierii înainte de căsătorie sunt comune atât teologilor, cât și profesioniștilor în sănătatea mintală, capitolul de față prezintă obiectivele și aspectele unice prin care consilierea pastorală se diferențiază de celelalte abordări.

Necesitatea pregătirii timpurii a tinerilor înainte de căsătorie survine pentru psihologi și alți profesioniști ca urmare a creșterii numărului de divorțuri și ca o dorință de a contribui la armonizarea vieții familiale. Însă, pentru slujitorii religioși căsătoria este o Taină ce unește pe cei doi în Duhul lui Dumnezeu și se prelungește în veșnicie. De aceea, focusul preoților și consilierilor creștini în pregătirea tinerilor pentru căsătorie se axează pe direcțiile date în primul rând de Însuși Dumnezeu, în Sfânta Scriptură, apoi pe sfaturile și înțelepciunea Sfinților Părinți și pe Sfânta Tradiție.

❖ **Capitolul IV – Unicitatea Ortodoxiei în pregătirea pentru căsătorie**

Biserica Ortodoxă și învățătura propovăduită de aceasta ne-a arătat mereu importanța și marea Taină primordială instituită de către Dumnezeu încă de la „început” - căsătoria. Istoria familiei începe odată cu istoria umanității, iar icoana după care a fost creată prima familie din Eden este cea care reflectă unirea spirituală dintre Mirele Hristos și Mireasa Sa, Biserica. Așa se face că originea Tainei Cununii este una cu totul dumnezeiască, fiind pentru miri un act sfânt, sfințitor și abundent în revărsarea Duhului Sfânt asupra noii familii întemeiate prin slujba Cununii.

Mitropolitul Antonie al Surojului atrage atenția asupra faptului că Taina Nunții nu reprezintă o formă „religioasă de luare cu acte”, ci este mijlocul profund și instructiv al Bisericii de a descoperi oamenilor ce este dragostea și cât sunt de profunde relațiile din cadrul căsătoriei, mai ales în plan divin.

În capitolul al IV-lea pledez pentru o cunoaștere profund ortodoxă a Tainei Cununii, în special a slujbei pline de înțeles a logodnei și a Cununii pentru viitorii miri. Spre deosebire de orice altă abordare pe care o pot avea consilierii laici, dar și cei de orientare creștină, învățătura ortodoxă este specială prin rânduiala liturgică și simbolistica Tainei, prin înțelesurile dogmatice ale căsătoriei, prin îndemnul prelungirii pregătirii pentru căsătorie în relația cu un duhovnic în Taina

Spovedaniei, la care mirii să continue să-și lucreze armonia conjugală prin lepădarea de păcate; prin rolul important al nașilor ca părinți spirituali ai „micii Biserici noi născute” și prin rugăciunile și relația duhovnicească profundă a familiei cu Sfinții ocrotitori.

Astfel, prin pregătirea înainte de căsătorie a logodnicilor, Biserica Ortodoxă se face părtașă la urcușul permanent în iubire a viitorilor soți unul față de altul și în Dumnezeu. Dragostea triumfă și în viața aceasta, dar continuă și în veșnicie, unde ajunge să capete o și mai mare adâncime și prospețime:

„Căci aceasta este doar o însoțire trupească, dar aceea va fi o însoțire a sufletelor, care va fi mai desăvârșită și de o esență mult mai minunată și mai nobilă [ca aceasta]”², afirmă Sfântul Ioan Gură de Aur.

❖ **Capitolul V – Să construim împreună o căsnicie mântuitoare. Teme principale în consilierea pastorală premaritală**

De la cercetarea teoretică a unor programe premaritale și de la pledoarii pentru unicitatea consilierii pastorale premaritale, în capitolul al V-lea am sugerat câteva teme practice importante de abordat în consilierea creștină.

Este cel mai extins capitol al tezei, obiectivul principal fiind acela de a oferi o mică hartă care să ghideze viitori consilieri în temele importante de discutat în pregătirea pentru căsătorie. Discursul este unul care creionează câteva repere creștine pentru aceste subiecte. Deși multe dintre temele abordate de consilierea și psihoterapia laică se regăsesc în consilierea pastorală premaritală, metodologia, tehnicile și abordarea pot diferi foarte tare. În consilierea pastorală, principalul instrument folosit și fără de care nu se poate construi o relație de căsnicie creștină este dată de autoritatea Sfintei Scripturi. Preotul sau consilierul pastoral este dator să argumenteze fiecare temă prin Cuvântul lui Dumnezeu, lămurind sensurile profunde ale căsniciei creștine așa cum a proiectat-o El și călătorind împreună cu logodnicii spre cunoașterea cea adevărată dintre ei, așa încât „cununa căsniciei lor” să poată reflecta Chipul Treimic.

Concluzii

Consilierea tinerilor în Biserică înainte de întemeierea unei familii reprezintă nu doar un aspect important al slujirii pastorale și o datorie a preotului de a călători împreună cu aceștia spre cunoașterea Tainei Cununii, ci este mai ales un demers de maturizare și de creștere a iubirii dintre cei doi spre un angajament luat pe viață și spre unirea lor conștientă într-o unitate familială alături

² C. David FORD, *Bărbatul și femeia în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur*, trad. Irina Niculescu, Sophia, București, 2004, p. 81.

de Dumnezeu. Nimeni nu îi poate învăța mai bine despre viața de familie, despre scopul căsniciei, despre roluri și responsabilități, despre relațiile intime sau păstrarea unității în familie decât Însuși Întemeietorul acesteia, Dumnezeu. Consilierea pastorală contribuie la unirea conjugală a unui cuplu în Duhul lui Dumnezeu și îi îndrumă pe aceștia spre o căsătorie înrădăcinată în preceptele Evangheliei.

Cercetarea de față, de altfel, este doar o mică introducere în marele domeniu al consilierii pastorale premaritale. Contribuția personală a acestei lucrări este analiza detaliată a studiilor din spațiul american care abordează tema consilierii premaritale și eficiența programelor de consiliere și educație premaritală pentru a putea trasa în viitor și în spațiul românesc ortodox anumite direcții în propria consiliere pastorală. Învățând din experiența altor practicieni putem întreprinde în propria practică pastorală un program eficient de consiliere pastorală premaritală. În această direcție, ultimul capitol al acestei teze abordează detaliat și cu amprentă teologică cele mai importante teme pentru o consiliere premaritală, care ajută tinerii să construiască împreună cu consilierul pastoral și mai ales alături de Dumnezeu o viziune realistă, matură și luptătoare asupra ceea ce înseamnă cu adevărat o căsătorie edificatoare.

Scopul consilierii creștine înainte de căsătorie nu este doar acela de a preveni divorțurile și de a contribui la formarea unor abilități potrivite pentru lupta partenerilor spre a menține fericirea în viața de familie, ci este unul mult mai mareț. Tinerii sunt pregătiți pentru marea Taină a căsătoriei ca o călătorie în doi spre comuniunea veșnică în Hristos și spre mântuirea lor.

Bibliografie

I. Surse primare

- ❖ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIBMBOR, București, 1997.
- ❖ *Biblia sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament*, traducere de Dumitru Cornilescu, Societatea Biblică Română, 2014.
- ❖ DAMASCHIN, Ioan, *Dogmatica*, traducere de D. FECIORU, Ediția de față reproduce textul ediției a II-a, Apologeticum, Bucuresti, 2004.
- ❖ GURĂ DE AUR, Ioan, *Omilii la Matei* (Părinți și Scriitori Bisericești 23), traducere de D. FECIORU, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1994.
- ❖ GURĂ DE AUR, Ioan, *Cuvântări despre viața de familie*, traducere de M. Hanches, Editura Învierea, 2005.
- ❖ GURĂ DE AUR, Ioan, *Despre familia creștină*, traducere de A. Agachi, Editura Cuvântul Vieții, București, 2015.

II. Cărți

- ❖ *A Guide for the Domestic Church*, publicată de Eparhia de Newton a catolicilor, 2012.
- ❖ ADAMS, Jay, *O teologie a consilierii creștine : mai mult decât răscumpărare*, Cartea Creștină, Oradea, 2008.
- ❖ AGHIORITUL, Paisie, *Cuvinte duhovnicești. Viața de familie*, vol. 4, traducere de Ștefan NUȚESCU, Evanghelismos, Bucuresti, 2003.
- ❖ ALBISETTI, Valerio, *Terapia iubirii conjugale. Cum să înfruntăm problemele din căsătorie*, traducere de Luminița COSMA, Pauline, Bucuresti, 2011.
- ❖ ANDERSON, S. Ray; GUERNSEY, B. Dennis, *On Being Family: Essay on a social theology of the family*, I, Eerdmans Pub Co, 1985.

- ❖ ARCUS, E. Margaret; MOSS, J. Joel; SCHVANEFELDT, D. Jay, *Handbook of Family Life Education: Foundations of Family Life Education*, vol. I, S Publications, 1993.
- ❖ ARNOLD, William, *Introduction to pastoral care*, Westminster Press, Philadelphia, 1982.
- ❖ AUGUSTINUS, Aurelius, *Despre folosul căsătoriei. Despre căsătorie și pofta păcătoasă (Credința Ortodoxă)*, Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2015.
- ❖ BĂBAN, Adriana, *Consiliere Educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. (Consiliere Școlară)*, ediția a III-a, ASCR, Cluj-Napoca, 2011.
- ❖ BALOYANNIS, Stavros, *Psihologie pastorală*, Doxologia, Iași, 2015.
- ❖ BALSWICK, Jack; BALSWICK, Judith, *Familia. O perspectivă creștină asupra căminului contemporan*, Casa Cărții, Oradea, 2009.
- ❖ BELEA, Iosif, *Destin în trei. Resurse maritale și premaritale*, Editura Little Lamb, Suceava, 2008.
- ❖ BENNER, G. David, *Strategic Pastoral Counseling. A Short-Term Structured Model*, Baker Publishing Group, 2003.
- ❖ BOLOVAN, Ioan (ed.), *Legislația ecleziastică și laică privind familia românească din Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Academia Română, Centru de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2009.
- ❖ BOOE, Phil, *Love and Marriage: A premarital workbook I. Creat eSpace Independent Publishing Platform*, Minnesota, 2013.
- ❖ BOWLBY, John, *O bază de siguranță. Aplicații clinice ale teoriei atașamentului*, Trei, București, 2011.
- ❖ BRANIȘTE, Ene, *Liturgica specială*, Basilica, București, 2016.
- ❖ BROWN, Brene, *Curajul de a fi vulnerabil*, traducere de Cristina RUSU și Liviu DASCALU, Curtea Veche, București, 2016.
- ❖ BROWN, Brene, *Curajul în sălbăticie. În căutarea apartenenței adevărate dar și a curajului de a rezista singur*, traducere de Lavinia GLICA, Curtea Veche, București, 2018.
- ❖ BURTOIU, Natalia; ARSENE, Andreea, *Introducere în psihologia familiei și a relațiilor de cuplu*, Sitech, Craiova, 2013.
- ❖ CHAPMAN, Gary D., *Cele cinci limbaje ale iubirii. Cum să-ți exprimi față de partener implicarea trup și suflet*, traducere de Irina Margareta NISTOR, ediția a II-a, Curtea Veche, București, 2007.

- ❖ CHAPMAN, Gary D., *De știut înainte de căsătorie*, traducere de Simona MEREU, Casa Cărții, Oradea, 2011.
- ❖ CHAPMAN, Gary D., *Things I wish I'd known before we got married*, Northfield Publishing, Chicago, 2010.
- ❖ CIOBANU, Daniel, *Să educăm prin pilde și povestioare*, Editura Presa Bună, 1999.
- ❖ CONIARIS, M. Anthony, *Making God real in the Orthodox Christian home*, Light and Life Pub Co, Minneapolis, 1977.
- ❖ DE SUROJ, Antonie, *Viața, boala, moartea*, traducere de Monahia Anastasia IGIROȘANU, Sfântul Siluan, Slatina-Nera, 2010.
- ❖ DECSEI, Radu; ALINA, Ramona, *Consilierea relațiilor de cuplu și familie*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011.
- ❖ DRĂGULINESCU, Andrei, *Cum să faci ca iubirea să dureze. Ghid pentru cei ce vor să-și întemeieze o familie*, Oastea Domnului, Sibiu, 2014.
- ❖ EGAN, Gerard, *The Skilled Helper. A problem-Management and Opportunity-Development Approach to Helping*, Books/Cole Cengage Learning, 2010.
- ❖ EVDOKIMOV, Paul, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, ediția a II-a, Christiana, București, 1999.
- ❖ FLOCA, N. Ioan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, ediția a III-a, Sibiu, 2005.
- ❖ FORD, C. David, *Bărbatul și femeia în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur*, traducere de Irina NICULESCU, Sophia, București, 2004.
- ❖ GAVRILĂ, Vasile, *Sfânta Taină a Cununii - Comunicarea iubirii*, Basilica, București, 2014.
- ❖ GEORGESCU, Matei, *Introducere în consilierea psihologică*, ediția a V-a, Editura Fundației României de Mâine, București, 2009.
- ❖ GORDON, Vasile, *Cateheze pastorale pe înțelesul tuturor*, Sophia, București, 2012.
- ❖ GOTTMAN, John, *Căsnicia, pe roate sau pe butuci? Cum poți face ca mariajul tău să dureze*, traducere de Dana Ioana CHIRIȚĂ, Pagina de Psihologie, București, 2019.
- ❖ GOTTMAN, John, *Cele șapte principii ale unei căsnicii fericite : ghid practic elaborat de cel mai renumit expert în relațiile de cuplu*, A.S.C.R [Asociația de Științe Cognitive din România], Cluj-Napoca, 2016.

- ❖ GOTTMAN, John, *Parenting. Cum creștem copii inteligenți emoțional*, traducere de Dana Ioana CHIRIȚĂ, Pagina de Psihologie, București, 2018.
- ❖ GOTTMAN, John; DECLAIRES, Joan, *Terapia relațiilor. Un ghid în cinci pași pentru consolidarea căsniciei, a familiei și a prietenilor dumneavoastră*, ASCR, Cluj-Napoca, 2018.
- ❖ GOTTMAN, John; DECLAIRES, John, *The relationship cure. A five step guide to strengthening your marriage, family, and friendships*, Three Rivers Press, New York, NY :, 2001.
- ❖ GOTTMAN, John; GOTTMAN SCHWARTZ, Julie, *Viața în doi când suntem trei. Cei mai importanți șase pași pentru a cultiva fericirea în cuplu, după ce apar copiii*, traducere de Dana Ioana CHIRIȚĂ, Povești de Păpădie, Bucuresti, 2017.
- ❖ GOTTMAN, John; GOTTMAN SCHWARTZ, Julie; DECLAIRES, Joan, *De la ceartă la dialog. Zece lecții de viață, pentru un mariaj durabil*, traducere de Dana Ioana CHIRIȚĂ, Pagina de Psihologie, București, 2018.
- ❖ GRAY, John, *Bărbații sunt de pe Marte, femeile sunt de pe Venus. Un ghid practic pentru îmbunătățirea comunicării și pentru obținerea rezultatelor dorite în relațiile dumneavoastră*, traducere de Nicolae DAMASCHIN, VremeA, București, 2006.
- ❖ GRUBE, George, *What the Church Fathers Say: Insightful Sayings of the Church Fathers on Various Subjects*, Light and Life Pub Co, Brookline, 2005.
- ❖ GUMEROV, Pavel, *El și ea în căutarea armoniei conjugale (Familie Dragoste Educație)*, traducere de Adrian TĂNĂSESCU VLAS, Sophia, Bucuresti, 2014.
- ❖ HOFFMAN, Kent; COOPER, Glen; POWELL, Bert, *Cum să crești un copil sigur de sine. Parentajul bazat pe cercul siguranței*, traducere de Maria TĂNĂSESCU, Editura Trei, Bucuresti, 2017.
- ❖ HOLLEY, Stephen, *Cum îmi aleg partenerul potrivit pentru viață?*, Cluj-Napoca, 2011.
- ❖ KALDAS, Antonios; ATTIA, Ireni, *Doi devin una. Ghid creștin-ortodox pentru logodnă și căsnicie*, traducere de Radu TRANDAFIR, Doxologia, Iași, 2020.
- ❖ KEIRSEY, David; BATES, Marilyn, *Please understand me. Character and temperament types*, Prometheus Nemesis Book Co, 1984.
- ❖ LARCHET, Jean-Claude, *Terapeutica bolilor spirituale*, traducere de Marinela BOJIN, Sophia, Bucuresti, 2001.

- ❖ LAROCHE, Michael Philippe, *Un singur trup. Aventura mistică a cuplului*, traducere de Constantin JINGA, Editura Amarcord, Timișoara, 1995.
- ❖ LLOYD JONES, Martyn, *Căsnicia creștină. De la principii de bază la relații transformate*, Perla Suferinței, Scheia, 2013.
- ❖ LORITTS, Crawford; LORITTS, Karen, *Your Marriage Today. . .And Tomorrow: Making Your Relationship Matter Now*, Moody Publishers, Chicago, 2018.
- ❖ MACK, John, *Ghid pentru dobândirea armoniei în familiile ortodoxe*, traducere de Doina ROGOTI, Sophia, Bucuresti, 2007.
- ❖ MARION, Jean-Luc, *Fenomenul erosului: Șase meditații*, traducere de Maria Cornelia ICĂ, Deisis, Sibiu, 2004.
- ❖ MARK, John, *Ghid pentru dobândirea armoniei în familiile ortodoxe*, Sophia, București, 2007.
- ❖ MAYNARD, Elizabeth A.; SNODGRASS, Jill L., *Understanding Pastoral Counseling*, Springer Publishing, New York, 2015.
- ❖ MEYENDORFF, John, *Căsătoria. Perspectiva Ortodoxă*, traducere de Cezar LOGIN, ediția a II-a, Renașterea și Patmos, Cluj-Napoca, 2012.
- ❖ MITROFAN, Iolanda; CIUPERCĂ, Cristian, *Psihologia vieții de cuplu (Alma Mater)*, Sper, 2002.
- ❖ MITROFAN, Iolanda; MITROFAN, Nicolae, *Elemente de psihologie a cuplului*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Șansa, București, 1996.
- ❖ *Molitfelnic*, ediția a II-a, Adormirea Maicii Domnului, Bucuresti, 2017.
- ❖ NEGRU, Iulian; FRĂSILĂ, Bogdan; DORNEANU, Nicolae; BRÂNZĂ, Radu, *Ghid pastoral de catehizare a mirilor*, Doxologia, Iași, 2015.
- ❖ NEMȚEANU, Costin, *Considerații despre consilierea psihologică (Psihologia consilierii 10)*, Gnosis, 2004.
- ❖ NORIEGA, Jose, *Destinul erosului: perspective de morală sexuală*, traducere de Oana GOȚIA și Maria GOȚIA, Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2011.
- ❖ PARROTT, Les; PARROTT, Leslie, *Saving your marriage before it starts. Seven questions to ask before and after you marry*, Zondervan, Michigan, 2006.
- ❖ PEALE, Vincent Norman; BLANTON, Smiley, *Faith is the answer: a pastor and a psychiatrist discuss your problems*, Fawcett Crest, New York, 1990.

- ❖ RAINEY, Dennis; BOEHI, David; NELSON, Brent; SCHULTE, Jeff; SHADRACH, Lyoyd, *Pregătirea pentru căsătorie*, traducere de Claudia GÎSCĂ, Editura T, Bucuresti, 2016.
- ❖ RAINEY, Dennis; RAINEY, Barbara, *Arta căsniciei - să înțelegem inima planului lui Dumnezeu*, traducere de Teofil STANCIU și Teofil STANCIU I, Family Life, Bucuresti, 2013.
- ❖ RAINEY, Dennis; RAINEY, Barbara, *Preparing for marriage devotions for couples. Discover God's plan for a lifetime of love*, Bethany House Publishers, Minnesota, 2013.
- ❖ RIMAS, Lena, *Empatia: consilierea creștină în Biserică*, Colegiul Biblic Est European, Oradea, 2001.
- ❖ SĂNDULACHE, Sorin, *Consiliere și psihoterapie pastorală*, Casa Cărții, Oradea.
- ❖ SICARI, Antonio Maria, *Cateheză despre căsătorie - pentru logodnici și soți*, traducere de Simona Ștefana ZETEA, Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș, 2004.
- ❖ SMITH, Kevin Gary „*Academic Writing and Theological Research: A Guide for Students*”, South African Theological Seminary Press, Johannesburg, 2008.
- ❖ STĂNILOAE, Dumitru, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, ediția a IV-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, Bucuresti, 2010.
- ❖ ȘTEFĂNESCU, Melchisedec Viorel, *Teologia pastorală*, Doxologia, Iași, 2011.
- ❖ TĂNĂSESCU-VLAS, Adrian, *Cum să întemeiem o familie ortodoxă: 250 de sfaturi înțelepte pentru soț și soție de la sfinți și mari duhovnici*, Sophia; Cartea Ortodoxă, București; Alexandria, 2011.
- ❖ Teșu, C. Ioan, *Familia creștină - școală a iubirii și a desăvârșirii*, Doxologia, Iași, 2011.
- ❖ TIA, Teofil, *Preoție Misionară și Pastorală Contextuală*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.
- ❖ TIA, Teofil, *Paternitatea adevărată: un „munte de iubire” exigentă*, Cluj-Napoca, 2018.
- ❖ TIA, Teofil, *Foamea de dragoste. Ce parametrii interiori constelează maturizarea spirituală?*, Cluj-Napoca, 2017.
- ❖ TIA, Teofil, *Tânărul postmodern și construcția viitorului*, Cluj-Napoca, 2017.
- ❖ TIA, Teofil; PAȘCA, Maria, *Psihologie Pastorală. Reperele psihologice ale consilierii pastorale*, Reîntregirea, Alba-Iulia, 2007.
- ❖ TURCAN, Nicolae, *Apologia după sfârșitul metafizicii. Teologie și fenomenologie la Jean-Luc Marion*, Eikon, Bucuresti, 2016.
- ❖ VLAICU, Patriciu, *Împlinirea omului în viața de familie*, Presa Universitară Clujeană, 2021.

- ❖ WAITE, Linda; GALLAGHER, Maggie, *The case for marriage. Why married people are happier, healthier, and better off financially*, Broadway Books, New York, 2001.
- ❖ WILLIAMS, Lucille, *From ME to WE. A premarital guide for the bride and groom to be*, Shilon Run Press, Michigan, 2017.
- ❖ WISE, Carroll, *Pastoral psychotherapy: theory and practice*, Jason Aronson, Inc., Northvale N.J.;London, 1983.
- ❖ WRIGHT, H. Norman, *Communication: Key to your Mariage. The secret to true happiness*, Bethany House Publichers, Minnesota, 2012.
- ❖ WRIGHT, H. Norman, *The premarital counseling handbook*, Moody Publishers, Chicago, 2012.
- ❖ WRIGHT, H. Norman; WES, Roberts, *Before you say „I do”. A marriage preparation manual for couples*, Harvest House Publishers, Eugene, Oregon, 1997.
- ❖ WRIGHT, H. Norman; WES, Roberts, *Înainte dă spui „DA”*, traducere de Cornel ȚICĂRAT, Shalom, 2004.
- ❖ WRIGHT, Tom, *Creștin pur și simplu*, Deisis, Sibiu, 2016.
- ❖ ZIGLAR, Zig, *Secretul căsniciei fericite. Idila poate dura o viață*, Curtea Veche, Bucuresti, 2001.
- ❖ ZION, William Basil, *Eros și transfigurare. Sexualitate și căsătorie*, traducere de Ovidiu BOBĂILĂ, Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001.

II. Articole publicate în reviste

- ❖ ASQUITH, H. Glenn, „The Case Study Method of Anton T. Boisen.”, *Journal of Pastoral Care* 34, 2, pp. 84–94.
- ❖ BARLOW, Jennifer L., „A new model for premarital counseling within the church”, *Pastoral Psychology* 48, 1 (1999), pp. 3–9.
- ❖ BARTCHY, S. Scott, „Issue of power and a theology of the family”, *Mission Journal* 21, 1 (1987), pp. 3–15.
- ❖ BOUCHARD, Geneviève; LUSSIER, Yvan; SABOURIN, Stéphane, „Personality and Marital Adjustment: Utility of the Five-Factor Model of Personality”, *Journal of Marriage and Family* 61, 3 (1999), pp. 651–660.

- ❖ BRUHN, Michael; HILL, Rhonda, „Designing a Premarital Counseling Program”, *Review Article* 12, 4 (1 octombrie 2004), pp. 389–391.
- ❖ BUCKNER, P. Lynn; SALTS, J. Connie, „A Premarital Assessment Program”, *Family Relations* 34, 4 (octombrie 1985), pp. 513–520.
- ❖ BUMPASS, L.L.; MARTIN, T.C.; SWEET, J.A., „The Impact of Family Background and Early Marital Factors on Marital Disruption”, *Journal of Family Issues* 12, 1, pp. 22–42.
- ❖ CARROLL, Jason S.; DOHERTY, William J., „Evaluating the Effectiveness of Premarital Prevention Programs: A Meta-Analytic Review of Outcome Research”, *Family Relations* 52, 2 (2004), pp. 105–118.
- ❖ CLEMANT, Olivier, „Life in the body.”, *The Ecumenical Review* 33, 2 (1981), pp. 128–146.
- ❖ DOEHRING, Carrie, „Theological Accountability: The Hallmark of Pastoral Counseling”, *Sacred Spaces: The e-Journal of the American Association of Pastoral Counselors* 1 (2009), pp. 4–34.
- ❖ DUNCAN, F. Stephen; CHILDS, R. Geniel; LARSON, Jeffrey H., „Perceived Helpfulness of Four Different Types of Marriage Preparation Interventions”, *Family Relations* 59 (2010), pp. 623–636.
- ❖ FAWCETT, Elizabeth B; HAWKINS, Alan J; VICTORIA L; CARROLL, Jason, „Do Premarital Education Programs Really Work? A Meta-analytic Study”, *ProQuest Central* 59, 3 (iunie 2010), pp. 232–239.
- ❖ FOWERS, Blaine J.; OLSON, David H., „Four Types of Premarital Couples: An Empirical Typology Based on PREPARE”, *Journal of Family Psychology* 6, 1 (1992), pp. 10–21.
- ❖ GIBLIN, PAUL; STARK-DYKEMA, Jay, „Master’s Level Pastoral Counseling Training”, *The Journal of Pastoral Care* 46, 4 (1992), pp. 361–371.
- ❖ GLENN, Norval, „The Course of Marital Success and Failure In Five American 10-year Marriage Cohorts.”, *Jurnal of Marriage and Family* 60, 3 (1998), pp. 569–576.
- ❖ GREENSTEIN, N. Theodore, „Marital Disruption and the Employment of Married Women”, *Journal of Marriage and Family* 52, 3 (1990), pp. 657–676.
- ❖ GREENWALD, A. Carol; GREER, M. Joanne; GILLESPIE, Kevin; GREER, V. Thomas, „A Study of the Identity of Pastoral Counselors”, *American Journal of Pastoral Counseling* 7, 4 (2004), pp. 51–69.

- ❖ HAWKINS, Alan J., „Will Legislation to Encourage Premarital Education Strengthen Marriage and Reduce Divorce?”, *Journal of Law and Family Studies* 9 (2007), pp. 1–21.
- ❖ HOOK, Joshua N.; WORTHINGTON, Everett I.; RIPLEY, Jennifer S.; DAVIS, Don E., „Christian Approaches for Helping Couples: Review of Empirical Research and Recommendations for Clinicians”, *Journal of Psychology and Christianity* 30, 3 (2011), pp. 213–222.
- ❖ HOOK, N. Joshua; WORTHINGTON, L. Everett, „Christian Couple Counseling by Professional, Pastoral, and Lay Counselors from a Protestant Perspective: A Nationwide Survey”, *The American Journal of Family Therapy* 37, 2 (2009), pp. 169–183.
- ❖ JONES, F. Eric; STAHMANN, Robert, „Clergy Beliefs, preparation and practice in premarital counseling”, *The American Journal of Pastoral Care* 48, 2 (1994), pp. 181–186.
- ❖ KAMPDUSH, M. Claire; AMARETO, L. Cohan; AMARETO, Paul, „The Relationship between Cohabitation and Marital Quality and Stability: Change across Cohorts?”, *Journal of Marriage and Family* 65, 3 (2003), pp. 539–549.
- ❖ KLINE, Galena H.; SCOTT, M. Stanley; MARKMAN, Howard J.; OLMOS-GALLO, Antonio, „Timing Is Everything: Pre-Engagement Cohabitation and Increased Risk for Poor Marital Outcomes”, *Journal of Family Psychology* 18, 2 (2004), pp. 311–318.
- ❖ KURDEK, A. Lawrence, „Predicting Marital Dissolution: A 5[^]ear Prospective Longitudinal Study of Newlywed Couples”, *Journal of Personality and Social Psychology* 2, 64 (1993), pp. 221–242.
- ❖ LARSON, Jeffrey H., „“You’re my one and only”: Premarital counseling for unrealistic beliefs about mate selection”, *The American Journal of Family Therapy* 3, 20 (1992), pp. 242–253.
- ❖ LARSON, Jeffrey H.; HOLMAN, B. Thomas; KLEIN, M. David; BUSBY, M. Dean; STAHMANN, Robert F., „A Review of Comprehensive Questionnaires Used in Premarital Education and Counseling”, *Family Relations* 44, 3, pp. 245–252.
- ❖ LARSON, Jeffrey H.; VATTER, S. Rebekka; GALBRAITH, C. Richard; HOLMAN, B. Thomas; STAHMANN, Robert F., „The relationship evaluation (RELATE) with therapist-assisted interpretation: short-term effects on premarital relationships”, *Journal of Marital and Family Therapy* 33, 3 (2007), pp. 364–374.

- ❖ LEE, M. Williams; JURICH, Joan, „Predicting marital succes after five years: assesing the predictive validity of FOCCUS”, *Journal of Marital and Family Therapy* 21, 2 (1995), pp. 141–153.
- ❖ LEE, M. Williams; RILEY, A. Lisa; DAN DYKE, David, „An empirical approach to designing marriage preparation programs”, *The American Journal of Family Therapy* 3, 27 (1999), pp. 271–283.
- ❖ MARKMAN, Howard J.; HAHLWEG, Kurt, „The prediction and prevention of marital distress: an international perspective”, *Clinical Psychology Review* 13, 1 (1993), pp. 29–43.
- ❖ MARKMAN, Howard J.; RHOADES, K. Galena; SCOTT, M. Stanley; PETERSON, M. KRISTINA, „A Randomized Clinical Trial of the Effectiveness of Premarital Intervention: Moderators of Divorce Outcomes”, *Journal of Family Psychology* 27, 1 (2013), pp. 165–172.
- ❖ MARKMAN, Howard J.; STORAASLI, D. Ragnar; FLOYD, J. Frank, „Prevention of Marital Distress: A Longitudinal Investigation”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 56, 2, pp. 210–217.
- ❖ MARKMAN, Howardn J.; KLINE, Galena H.; SCOTT M. Stanley; HALFORD, Kim W., „Best Practice in Couple Relationship Education”, *Journal of Marital and Family Therapy* 29, 3 (2003), pp. 385–406.
- ❖ MĂLUREANU, Alexandru, „The meaning, the relevance and the necessity of Pastoral counselling in the conceptual perspective”, *Teologia* 60, 3 (2014), pp. 24–33.
- ❖ MCGRATH, Carey, „Premarital Counseling: Hierarchical and Egalitarian”, *Priscilla Papers* 26, 4 (2012), pp. 5–9.
- ❖ OLSON, David H; OLSON, Amy K.; LARSON, Peter J., „PREPARE-ENRICH Program: Overview and New Discoveries about Couples”, *Journal of Family & Community Ministries* (2012), pp. 30–44.
- ❖ PANIKKAR, Raimundo, „The myth of pluralism: The tower of Babel. A meditation on non-violence”, *Wiley* 29, 2 (1979), pp. 197–230.
- ❖ PARK, Samuel, „An Evolving History and Methodology of Pastoral Theology, Care, and Counseling”, *Journal of Spirituality in Mental Health* 9, 1 (2007), pp. 5–33.

- ❖ PATTON, John, „The pastoral counselor as specialist within ministry”, *Pastoral Psychology* 29, 3 (1981), pp. 159–168.
- ❖ PETEANU, Claudia Septimia, „Protocolul despre Buna Învoire la Căsătorie din Comunitatea Tiha Bârgăului (1895-1897)”, *Revista Bistritei*.
- ❖ RENICK, Jo Mari; BLUMBERG, L. Susan; MARKMAN, Howard J., „The Prevention and Relationship Enhancement Program (PREP): An Empirically Based Preventive Intervention Program for Couples”, *Family Relations* 41, 2 (1992), pp. 141–147.
- ❖ RISCH, S. Gail; RILEY, A. Lisa; LAWLER, G. Michael, „Problematic issues in the early years of marriage: content for premarital education”, *Journal of Psychology and Theology* 31, 3 (2003), pp. 253–269.
- ❖ SCHUMM, R. Walter; BOLLMAN, R. Stephan; JURICH, P. Anthony, „The ”Marital Conventionalization” Argument: Implications For The Study of Religiosity and Marital Satisfaction”, *Jurnal of Psychology and Theology* 10, 3 (1982), pp. 236–241.
- ❖ SCOTT, M. Stanley, „Making A Case for Premarital Education”, *Family Relations* 50, 3 (iulie 2001), pp. 272–280.
- ❖ SCOTT, M. Stanley; MARKMAN, Howard J.; PETERS, st. Michelle; LEBER, B. Dougras, „Strengthening Marriages and Preventing Divorce: New Directions in Prevention Research”, *Family Relations* 44, 4 (1995), pp. 392–401.
- ❖ SCOTT, Stanley M.; MARKMAN, Howard J.; JOHNSON A. Christine; AMATO, R. Paul, „Premarital Education, Marital Quality, and Marital Stability: Findings From a Large, Random Household Survey”, *Journal of Family Psychology* 20, 1 (2006), pp. 117–126.
- ❖ SEMIR, Zeki, „The Neurobiology of Love”, *Federation of European Biochemical Societies Letters* 581, 14 (2007), pp. 2575–2579.
- ❖ STAHMANN, F. Robert, „Premarital counselling: a focus for family therapy”, *Jurnal of Family Therapy* 22, pp. 104–116.
- ❖ STREETS, J. Frederick, „Love: A philosophy of pastoral care and counselling”, *Verbum et Ecclesia* 35, 2 (2014), pp. 1–11.
- ❖ SULLIVAN, K.T.; BRADBURY, N.T., „Are Premarital Prevention Programs Reaching Couples at Risk for Marital Dysfunction?”, *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 65, 1 (1997), pp. 24–30.

- ❖ TAMBLING, B. Rachel; GLEBOVA, Tatiana, „Preferences of Individuals in Committed Relationships about Premarital Counseling”, *The American Journal of Family Therapy* 41 (21 iunie 2013), pp. 330–340.
- ❖ THOMSON, Elizabeth; COLELLA, Ugo, „Cohabitation and Marital Stability: Quality or Commitment?”, 54, 2 (1992), pp. 259–267.
- ❖ THORNE, Brian, „The Prophetic Nature of Pastoral Counselling.”, *British Journal of Guidance & Counselling* 29, 4 (2001), pp. 435–445.
- ❖ TILLICH, Paul, „The Theology of Pastoral Care”, *Pastoral Psychology* 10, 7 (octombrie 1959), pp. 21–26.
- ❖ TILLICH, Paul, „The Theology of Pastoral Care”, *Pastoral Psychology* 10, 7 (1959), pp. 21–27.
- ❖ VALIENTE, E. Carlos; BELANGER, J. Catherine; ESTRADA, U. Ana, „Helpful and Harmful Expectations of Premarital Interventions”, *Journal of Sex & Marital Therapy* 28, 1 (2002), pp. 71–77.
- ❖ WORTHEN, Valerie, „Psychotherapy and catholic confession”, *Journal of Religion and Health* 13, 4 (1974), pp. 275–284.

III. Articole publicate în volume colective

- ❖ COMAN, Constantin, „Familia după învățătura Mântuitoului Iisus Hristos”, în *Bucuria nunții binecuvântate. Cateheze pentru familia creștină*, Cuvântul Vieții, București, 2011, pp. 30–40.
- ❖ GAVRILĂ, Vasile, „Familia creștină - părinți și copii”, în *Bucuria nunții binecuvântate. Cateheze pentru familia creștină*, Cuvântul Vieții, București, 2011, pp. 107–115.
- ❖ MCCLURE, Barbara „Moving Beyond Individualism in Pastoral Care and Counseling. Reflections on Theory, Theology and practice”, în *Contemporary Pastoral Care and Counseling Definitions of Terms and Descriptions of Practices*, The Lutterworth Press, Cambridge, 2011, pp. 19–28.
- ❖ MIHOC, Vasile, „Necesitatea catehezei și pastorației pentru apărarea și consolidarea familiei creștine azi”, în *Bucuria nunții binecuvântate: cateheze pentru familia creștină.*, Cuvântul Vieții, București, 2011, pp. 11–18.

- ❖ TIA, Teofil Cristian, „Psihoterapia pastorală a Familiei, instrument ignorat de consolidare a familiei”, în *Familia și societatea contemporană*, Doxologia, Iași, 2011.

IV. Licențe. Dizertații. Teze de doctorat

- ❖ „God - Designed Marriage”.
- ❖ CARBAJAL, Paul S., „Marital Preparation: Connecting Clergy and Research”.
- ❖ HUDSON, John G., „A study of marital satisfaction: The efficacy of premarital counseling programs in relation to marital satisfaction”.
- ❖ KIMBERLY, Anderson, „The Role of God Attachment Patterns in Relational Spiritual Maturity and Faith Development Among Emerging Adults”.
- ❖ KIRBY, Joneal S., „A study of the marital satisfaction levels of participants in a marriage education course”.
- ❖ SCOTT, Harold Vail, „Reducing the divorce rate among christians in america: Premarital counseling a prerequisite for marriage”.
- ❖ SYPHUS, Matthew Tertius, „Preparation for a Christian Marriage: A qualitative investigation of the marriage preparation course at Christ Church Constantia”.
- ❖ WINSTON, Tristen, „Steps to the Altar: Marriage Preparation in the Catholic Church”.

V. Dicționare

- ❖ CAMPBELL, V. Alastair, *Dictionary of Pastoral Care*, SPCK Publishing, New York, 1987.
- ❖ HUNTER, Rodney; NANCY, Ramsay, *Dictionary of pastoral care and counseling*, Abingdon Press, Nashville, 2005.

VI. Surse web

- ❖ „Catholic Engaged Encounter”, <https://engagedencounter.com/>.
- ❖ „Foccus Marriage Ministries”, History of Foccus, <http://www.foccusinc.com/about-us-history.aspx>.

- ❖ „Marital Education Programs Help Keep Couples Together”, <https://www.apa.org>, <https://www.apa.org/research/action/marital>.
- ❖ „Siteul Institutului RELATE”, <https://relateinstitute.com/>.
- ❖ „Still Face Experiment: Dr. Edward Tronick”, <https://www.youtube.com/watch?v=apzXGEbZht0&t=9s>.
- ❖ „Taylor-Johnson Temperament Analysis”, https://en.wikipedia.org/wiki/Taylor-Johnson_Temperament_Analysis.
- ❖ „Testul de analiză a temperamentelor de Taylor Johnson”, <http://phoenixweddingpastors.com/wp-content/themes/twenty-sixteen-child/images/2015%20Taylor%20Johnson%20HIGH%20REZ.pdf>.
- ❖ ADAMS, E. Jay, Manualul Consilierului Spiritual Creștin. Practicarea consilierii spirituale noutetice, https://www.academia.edu/33450685/MANUALUL_CONSILIERULUI_SPIRITUAL_CRE%20ETIN.
- ❖ ALIFANTIS, Nicu, Ce bine că ești!, vol. I, Fundația Nicu Alifantis, Nova Music Entertainment, 2005, <https://www.rotalianul.com/poezia-zilei-ce-bine-ca-esti-nichita-stanescu/>.
- ❖ BOEHL, Dave, „5 Things I Wish I'd Known Before Marriage”, <https://www.familylife.com/articles/topics/marriage/getting-married/engagements-and-weddings/5-things-i-wish-id-known-before-marriage/>.
- ❖ CIOFU, Constantin, „Pregătirea mirilor pentru Taina Cununiei și viața de familie”, <https://doxologia.ro/actualitate/arhiepiscopia-iasilor/pregatirea-mirilor-pentru-taina-cununiei-viata-de-familie>.
- ❖ GLENN, N., „With This Ring: A National Survey on Marriage in America”, Fatherhood.org, http://www.wyofams.org/index_htm_files/NationalMarriageSurvey.pdf.
- ❖ HERR, Edwin; PINSON, M. Nancy, Foundations for policy in guidance and counseling, American Association for Counseling and Development, Washington D.C., <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED250589.pdf>.
- ❖ IONIȚA, Andoria; RĂDOI, Steluța; LOGOFĂTU, Georgiana; MONDIRU, Dragoș, „Evenimente demografice în anul 2019”,

https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/evenimente_demografice_in_anul_2019.pdf.

- ❖ RESTREPO, SANDRA, Brene Brown the call to courage, 2019, <https://www.netflix.com/browse/my-list?jbv=81010166&jbp=5&jbr=0>.
- ❖ RISMEDIA, „Top 10 qualities of a good boss”, <https://rismedia.com/2008/01/09/top-10-qualities-of-a-good-boss/>.
- ❖ WOOD, BRITTON, „Marriage Enrichment”, International Encyclopedia of Marriage and Family, <https://www.encyclopedia.com/reference/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/marriage-enrichment>.